

Adroddiad i: : **Y Pwyllgor Safonau**

Dyddiad y Cyfarfod : **30 Tachwedd 2012**

Awdur yr Adroddiad : **Y Swyddog Monitro**

Teitl : **Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus
Cymru
Canllawiau Diwygiedig ar y Côt
Ymddygiad ar gyfer Aelodau Etholedig**

1. PWRPAS YR ADRODDIAD

1.1 Rhoi gwybod i Aelodau fod Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ("yr Ombwdsmon") wedi cyhoeddi canllawiau diwygiedig ar y Côt Ymddygiad ar gyfer aelodau etholedig.

2. CEFNDIR

2.1 Mae gan yr Ombwdsmon hawl o dan adran 68 Deddf Llywodraeth Leol 2000 i gyflwyno canllawiau i aelodau awdurdodau lleol ynghylch materion sy'n berthnasol i'w hymddygiad.

2.2 Fis Ebrill 2010, cyhoeddodd yr Ombwdsmon ei ganllawiau i aelodau awdurdodau lleol Cymru ynghylch y Côt Ymddygiad.

2.3 Roedd yr Ombwdsmon yn cydnabod, ar ôl cyhoeddi'r canllawiau yn 2010, y gallai fod angen cyflwyno canllawiau pellach yn y dyfodol.

2.4 Cyflwynodd yr Ombwdsmon ganllawiau diwygiedig fis Medi 2012. Mae'r canllawiau'n rhai statudol, sy'n golygu bod yn rhaid i aelodau a Phwyllgorau Safonau dalu sylw iddyn nhw wrth ystyried materion ynghylch ymddygiad.

2.5 Mae'r canllawiau diwygiedig wedi'u paratoi mewn dwy ddogfen ar wahân. Y cyntaf o'r rhain yw canllawiau ar gyfer aelodau Cynghorau Sir a Bwrdeistrefi Sirol, Awdurdodau Tân ac Achub ac Awdurdodau Parciau Cenedlaethol. Yr ail ddogfen yw canllawiau ar gyfer aelodau o Gynghorau Cymuned. Gellir cael y dogfennau drwy'r dolenni canlynol:

- [Cynghorau Sir a Bwrdeistrefi Sirol, Awdurdodau Tân ac Achub ac Awdurdodau Parciau Cenedlaethol](#)
- [Cynghorau Cymuned](#)

2.6 Mae'r Ombwdsmon o'r farn y bydd cael canllawiau gwahanol ar gyfer Cynghorwyr Cymuned, gan ddefnyddio enghreifftiau sy'n berthnasol iddyn nhw'n benodol, yn gwneud y canllawiau'n gliriach.

- 2.7 Mae dwy fersiwn y canllawiau diwygiedig yn cyfeirio at weithdrefn newydd yr Ombwdsmon ar gyfer ymdrin â chwynion pan fydd yn cyfeirio pob mater y mae'n ystyried peidio ag ymchwilio iddo at Swyddogion Monitro a Phwyllgorau Safonau i'w hymchwilio'n lleol.
- 2.8 Mae'r Ombwdsmon hefyd yn cyfeirio at weithdrefnau datrys yn lleol megis y Protocol Hunan Reoleiddiad sydd wedi'i fabwysiadu gan Gyngor Sir Ddinbych. Mae'n gwneud yn glir yn y ddogfen ganllawiau ar gyfer Cynghorwyr Cymuned fod hyn i fod yn berthnasol i brif gynghorau i gychwyn ond y gallai fod ar gael i Gynghorwyr Cymuned yn y man.
- 2.9 Mae'r canllawiau diwygiedig yn cynnwys enghreifftiau mwy cyfoes ac mae testun ac enghreifftiau'r ddwy ddogfen yn gwahaniaethu ychydig.
- 2.10 Mae'r prif newid yn sylwedd y canllawiau yn yr adran yn ymdrin â dangos parch ac ystyriaeth at bobl eraill.

Yn ei ganllawiau blaenorol, roedd yr Ombwdsmon yn ei gwneud yn glir fod trafodaeth wleidyddol gref yn dderbyniol ond y dylai gael ei chynnal mewn ffordd barchus heb ymosodiadau personol ac ymddygiad tramgwyddus. Yn ei ganllawiau diwygiedig, mae'r Ombwdsmon wedi talu sylw i achos diweddar yn yr Uchel Lys lle cafod penderfyniad Panel Dyfarnu ei wyrddroi ar sail fod rhagor o amddiffyniad i fynegi barn pan fo'r sylwadau yn rhai gwleidyddol eu natur. Mae'r Ombwdsmon yn dangos fod yn rhaid i'r trothwy cyn y bydd yn cychwyn ymchwilio cwynion o'r fath dalu sylw i'r ffaith fod yn rhaid i aelodau gael 'croen tewach' wrth ymdrin â sylwadau gwleidyddol.

3. ARGYMHELLIAD

- 3.1 Fod y Pwyllgor yn nodi cynnwys canllawiau diwygiedig yr Ombwdsmon.